

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ЖИТА ОЗИМОГО ВІД ХВОРОБ В УМОВАХ ТОВ

«КОНТАКТ ПЛЮС» ШОСТКИНСЬКОГО РАЙОНУ, СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Татарінова В.І. к.с.-г.н., доцент

Боженко А.І., студ. 5-го курсу, спец. «Захист рослин»

Жито (*Secale cereale* L.) – важлива зернова культура, поширена переважно в країнах північної півкулі. Основне призначення жита – продовольче. Як хлібна культура вона займає друге місце після пшениці, хоча за поживними якостями житній хліб переважає пшеничний. Великі можливості є для виробництва із зерна та біомаси жита крохмалю, спирту, біоенергії, а також кондитерських виробів. Однак лише близько 30% загального світового виробництва зерна використовується в харчуванні людини. Хліб із жита та суміші з нього, за даними опитування, в 36% знаходяться на першому місці зі зростаючою тенденцією. Цінність жита як кормової культури визначається тим, що вона дає ранній високоперетравний зелений корм, а житні висівки містять до 16% протеїну, 3,5-4,0% жирів та до 60% вуглеводів. В останні роки кореневі гнилі набули широкого поширення і завдають значної шкоди народному господарству. Втрати від них тим вище, чим нижче культура землеробства. Неправильні сівозміни, наявність монокультури того чи іншого виду хлібного злаку, низька агротехніка призводять до погіршення структури ґрунту, до виснаження родючості, створюють несприятливі умови для розвитку рослин, сприяють накопиченню в ґрунті патогенних грибів. В окремих випадках кореневі гнилі бувають причиною масової загибелі посівів. Ознаки різних гнилей подібні між собою. Частина рослин буває заражена двома, трьома збудниками. Симптоми хвороб можуть змінюватися також в результаті присутності на ураженому органі сапрофітних мікроорганізмів. Тому в польових умовах розпізнати їх буває нелегко.

Дослідження проводились в умовах ТОВ «Контакт плюс» Шосткинського району, Сумської області в 2014-2016 роках.

На ранніх фазах розвитку рослин кореневі гнилі проявляються на проростках у вигляді бурих чи темно-бурих продовгуватих некротичних плям чи штрихів. У подальшому на вегетуючих рослинах симптоми хвороби спостерігаються переважно в зоні вузла кущіння і на нижній частині стебла. Спочатку на них розвиваються крапчасті чи штрихуваті некрози, які розростаються і переходять в значні за розміром зони побурілої відмерлої тканини, потім стебла відмирають. У разі сильного прояву хвороби на полі озимини спостерігається масова плюскоколосість і плюсклозерність, а також часткова пустоколосиця. Сильно уражені рослини передчасно відмирають і до моменту збирання врожаю їх стебла і колосся покриваються темним нальотом сапрофітних грибів.

Навесні у прикореневій зоні починають розвиватися такі хвороби: церкоспорельоз, ризоктоніоз, фузаріоз. Це збігається з періодом диференціації конуса наростання і закладання колоскових горбочків, тому внаслідок ураження хворобами зменшується кількість зерен у колосі та знижується врожайність. Ці захворювання розвиваються і надалі в усіх фазах росту рослин, уражують стебло, закупають провідні тканини, що призводить до формування щуплого зерна. Кореневі гнилі - найпоширеніші хвороби озимого жита. Уражують корінь, підземне міжвузля, основу і нижнє міжвузля, стебла, що призводить до гнилі коренів, загибелі проростків, відмирання продуктивних стебел, білоколосиці, пустоколосиці, неповноцінності колосу і щуплості зерна.

Дослідження проводила за загальноприйнятою методикою: обстеження посівів проводила в чотирьох фазах вегетації озимого жита. На ділянці брала 10 зразків по 100 рослин. Рослини виривала, відмивала від землі і розподіляла за інтенсивністю ураження на групи із показниками у балах.

Перші ознаки ураження озимого жита кореневими гнилями виявились у фазу сходів, а на кінець фази повної стиглості вже спостерігалось більше розповсюдження хвороби.

Досліджували сорт Інтенсивне 99 і гібрид Пікассо. Динаміка розвитку корневих гнилей озимого жита у гібрида Пікассо у 2014 р. становила 14,5%, а у сорту Інтенсивне 99 - 19,5%. А у 2015 р. динаміка розвитку корневих гнилей у гібрида Пікассо становила 15%, а у сорту Інтенсивне 99 - 21%. У 2016 р. динаміка розвитку у гібрида Пікассо вже становить 16%, а у сорту Інтенсивне 99 – 21,5%. Тобто можна зробити висновок, що з кожним роком розвиток корневих гнилей озимого жита збільшується, як у гібрида, так и у сорту.

Динаміка розповсюдження корневих гнилей у 2014 р. у гібрида Пікассо становить у фазу повної стиглості 23%, а у сорту Інтенсивне 99 – 32%. В 2015 р. розповсюдження корневих гнилей у гібрида Пікассо становить 23,5%, а у сорту Інтенсивне 99 – 33,5%. А в 2016 р. розповсюдженість корневих гнилей у гібрида Пікассо становить 24%, а у сорту Інтенсивне 99 – 34%.

Отже, розповсюдженість корневих гнилей озимого жита з кожним роком збільшувалась, але гібрид Пікассо більш стійкий до ураження кореневими гнилями, ніж сорт Інтенсивне 99.